

dertig jaar sociale werken

Op 1 juli 1975 zal het dertig jaar geleden zijn dat de grondslag van ons huidige stelsel van sociale werken werd gelegd. In 1945 greep er een diepgaande hervorming plaats waaraan de oprichting van de verplichte sociale zekerheid niet vreemd was. Van toen af waren de gezinnen opgenomen in het toepassingsgebied van de sociale werken die zich gaandeweg begonnen uit te breiden, een uitbreiding die trouwens nu nog wordt voortgezet.

Het leek ons het geschikte ogenblik om een overzicht te geven van wat voorbij is. Op die manier zullen wij kunnen inzien dat de spoor mannen terecht tevreden en trots mogen zijn over hun sociale werken die hun steeds opmerkelijke voordelen hebben verleend, terwijl zij van meet af bij het beheer ervan betrokken zijn geweest.

het verleden

Niemand is te allen tijd gevrijwaard voor de aanzienlijke kosten en voor de risico's van loonverlies, die door invaliditeit en ziekte kunnen worden veroorzaakt.

Reeds vóór de oprichting van de Maatschappij, in 1926, garandeerde een « Werkliedenkas », gestijfd door bijdragen van het werkliedenpersoneel en door subsidies van de Staat, de werklieden van de spoorwegen dan ook kosteloze geneeskundige verzorging. Voor de beampten bestond er niets dergelijks, maar zij wier inkomen beneden een bepaald bedrag lag, genoten voorkeurtarieven bij de aangenomen prestatieverleners.

Voor de gezinsleden van werklieden en beampten gold dezelfde regeling. Na de oprichting van de Maatschappij werd de Werkliedenkas vervangen door de « Kas der Sociale Verzekeringen » waarin alle personeelsleden en gepensioneerden waren opgenomen. Ze verleende evenwel nog geen tegemoetkomingen aan de gezinsleden, die verder voorkeurtarieven bleven genieten bij de aangenomen prestatieverleners.

De Kas der Sociale Verzekeringen werd paritair beheerd en had tot doel tegemoet te komen in de kosten voor geneeskundige verzorging, geneesmiddelen, ziekenhuisverpleging, veroorzaakt door de ziekte

van de bediende of gepensioneerde, alsmede een vergoeding uit te keren als compensatie van het loonverlies dat door een afwezigheid wegens ziekte of verwonding werd veroorzaakt.

Gedurende 16 jaar onderging dat stelsel vrijwel geen wijzigingen, tenzij enkele beperkingen die verband hielden met de gebeurtenissen van 1940. Die beperkingen welke te wijten waren aan het gebrek aan inkomsten, waren van tijdelijke aard en werden al vóór het verschijnen van de Besluitwet Van Acker opgeheven.

1945 — ontwikkeling van onze sociale werken

Die Besluitwet van 28 december 1945 voerde een algemeen stelsel in van sociale zekerheid voor de loontrekkende werknemers.

Het toepassingsgebied van die Besluitwet gold evenwel niet voor de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, als ze aan haar personeel maar dezelfde voordelen verleende als die welke door het wettelijk stelsel voorgeschreven zijn.

Het is die verplichting welke aan de basis lag van de meeste aanpassingen van het stelsel der Sociale Verzekeringen van de Maatschappij, waarvan we dit jaar de dertigste verjaardag vieren.

Wij willen er echter onmiddellijk op wijzen dat, ook al waren die aanpassingen in overeenstemming met de prestaties van de wettelijke regeling, ons stelsel toch heel wat belangrijker voordelen bood. Buiten de medische en farmaceutische bijstand, omvatte het reeds werken van sociale solidariteit zoals het verlenen van een geldelijke hulp aan hen die in een hulpbehoevende toestand verkeerden.

Zoals we hierboven al hebben aangestipt, bleven de voordelen van de Kas der Sociale Verzekeringen tot 30 juni 1945 beperkt tot de bedienden in werkelijke dienst en tot de pensioentrekkenden, met uitzondering van hun gezinsleden. Vanaf 1 juli werd de verzorging uitgebreid tot de gezinsleden van de bedienden, en vanaf 1 maart 1946 tot de gezinsleden van de gepensioneerden. Het statutaire stelsel werd aldus in overeenstemming gebracht met de bepalingen van de Besluitwet van 1944, en het aantal rechtzeggenden steeg van 138 000 tot 305 000.

Terwijl de Kas der Sociale Verzekeringen van 1 april 1929 tot 30 juni

1945 enkel gestijfd werd door toelagen van de Maatschappij, met uitsluiting van enigerlei bijdragen van het personeel, deed ze daaren tegen vanaf 1 juli 1945 het toepassingsgebied van de ziekteverzekering gevoelig aangroeien en breidde ze haar activiteit uit tot andere gebieden. Onder de naam **Kas der Sociale Diensten** beschikte ze voortaan over een autonome financieringswijze.

Die vooruitgang, ofschoon belangrijk, hield evenwel in dat de Kas haar budget met eigen inkomsten in evenwicht diende te houden.

Het verlenen van het recht op de tegemoetkoming voor geneeskundige verzorging aan de gezinsleden maakte een bijdrage noodzakelijk van de bedienden en gepensioneerden alsmede een belangrijke toelage van de Maatschappij die het totaal van die bijdragen overschreed.

De door de sociale verzekeringen gedekte risico's waren hoofdzakelijk ziekte en overlijden, en het statutaire stelsel bleek duidelijk voordeliger dan de wettelijke regeling.

Vanaf 4 augustus 1948 zou de Kas der Sociale Diensten worden omgedoopt tot **Kas der Sociale Werken**, voortaan onderverdeeld in werken voor sociale zekerheid die tot doel hadden de gezondheid van de rechtzeggenden te vrijwaren of te herstellen, in medische en farmaceutische kosten tegemoet te komen, vergoedingen te betalen bij werkongeschiktheid en overlijden, en in werken voor sociale solidariteit die zorgen voor andere voordelen zoals vakantie voor kinderen, sociale hulp, verblijf in tehuizen, sport, vrijetijd...

De sociale werken beperkten zich dus niet meer uitsluitend tot de medische bijstand, maar trachtten zoveel mensen mogelijk te bereiken door hun activiteit tot andere sectoren uit te breiden.

Paritair beheerd door een Nationaal Comité, zou de Kas tot 1963 haar werking zowel op het gebied van de sociale zekerheid als dat van de solidariteit verder aanvullen en uitbreiden.

Uit wat voorafgaat blijkt duidelijk dat de spoor mannen terecht trots mogen zijn op het stelsel van sociale verzekeringen waarmee ze vanaf 1945 werden begunstigd en dit dank zij de dynamische geest van de beheerders van de Kas der Sociale Werken. Deze trots is des te meer gerechtvaardigd daar de voordelen van ons stelsel veel gunstiger zijn dan die van het wettelijk stelsel, wat heel wat betekent als je weet dat dit wettelijk stelsel ons reeds door talrijke andere landen kan

worden benijd. Bovendien is het paritair beheer van de sociale werken een doeltreffend middel gebleken om de prestaties op een bijzonder hoog peil te handhaven.

Terloops gezegd, de veranderingen van naam die de Kas in de loop van haar bestaan heeft ondergaan, zijn slechts van belang in de mate dat zij het mogelijk hebben gemaakt de Kas grondig te hervormen. Uit wat oorspronkelijk aan sociale werken vóór de oprichting van de Maatschappij bestond, heeft zich een belangrijke organisatie ontwikkeld, die in de loop van haar dertigjarig bestaan van het nieuwe stelsel nog zou aangroeien.

evolutie

Ons stelsel bood tal van voordelen in vergelijking met de wettelijke regeling.

Ondanks die voordelen heeft de Kas, zonder de hulp van de Staat, haar financieel evenwicht weten te bewerkstelligen, terwijl het wettelijk stelsel niettegenstaande belangrijke staatstoelagen, onder een chronisch tekort gebukt ging. Ons stelsel had weliswaar meer inkomsten, vermits de bijdragen op het globale loon waren berekend, terwijl in het wettelijk stelsel de afhoudingen tot een bepaalde loongrens beperkt bleven.

In 1964 werden er nieuwe voordelen uitgevaardigd door de wet Leburton (9 augustus 1963) die de kosten van de medische prestatie opmerkelijk verhoogde en de kosteloze geneeskundige verzorging invoerde voor gepensioneerden, invaliden, weduwen en wezen met een bescheiden inkomen (WAGW), evenals de vrijwel kosteloze behandeling van sociale ziekten.

Wettelijk verplicht de door de wet vastgelegde voordelen te garanderen, diende ons stelsel aan de wettelijke regeling te worden aangepast. Maar de nieuwe maatregelen brachten spoedig de gunstige toestand van de Kas in het gedrang. Daarbij maakte de door de wet Custers (23 december 1963) opgelegde verhoging van de verblijfskosten in een verplegingsinrichting de toestand nog hachelijker.

Om het Rijksinstituut voor Ziekten en Invaliditeitsverzekering in staat te stellen het hoofd te bieden aan de door die hervorming veroorzaakte nieuwe uitgaven, had de Staat zijn bijdrage aan die organisatie aanzienlijk verhoogd. Gelet op die toestand, en hoewel de bijdragen van de spoormannen nog hoger lagen dan die van de algemene regeling, kon de NMBS niet anders

aan de Staat een geldelijke tegemoetkoming voor de Kas der Sociale Werken vragen.

In 1965 werden de bedienden en gepensioneerden van de Staat opgenomen in het stelsel van geneeskundige verzorging van de wettelijke ziekteverzekering.

De aanpassing van de bijdragen van het personeel en de gepensioneerden van de NMBS aan die van de openbare sector was dus onafwendbaar, maar die gewettigde aanpassing zou slechts in 1970 worden uitgevoerd, ter gelegenheid van de hervorming van ons stelsel waarover wij het verder zullen hebben. Wij besparen je een gedetailleerde beschrijving van de tribulaties die destijds met het oog op die hervorming hebben plaatsgehad.

In 1965 verleende de Regering een eerste toelage aan het FSW. Het principe van de besteding van die toelage werd evenwel slechts later aanvaard en leidde tot de oprichting van een nieuwe regeling die vanaf 1970 zou worden toegepast.

hervorming van 1970

In 1970 werd de Kas der Sociale Werken vervangen door het **Fonds der Sociale Werken**, onderverdeeld in drie autonome kassen: de Geneeskundige Verzorging, de Vergoedingen en de Sociale Solidariteit. Deze organisatie zou voortaan de leiding van de Sociale Werken van de NMBS op zich nemen. Het beheer van het FSW wordt verder paritair uitgevoerd door het Nationaal Comité der Sociale Werken, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Maatschappij en van de erkende personeelsgroeperingen.

kas der geneeskundige verzorging

Gestijfd door bijdragen van de bedienden, van de gepensioneerden en van de Maatschappij, alsmede door een toelage van de Staat, zoals dat ook bij de verzekeringsinstellingen van de wettelijke regeling gebeurt, verleent ze dezelfde voordelen als die welke door de particuliere ziekenfondsen worden toegekend.

Op het gebied van de ziekenhuisverpleging, de medische en paramedische verstrekkingen en de geneesmiddelen verleent ze dus een tegemoetkoming op de wijze die voor de algemene regeling van ziekteverzekering is voorgeschreven. De bijkomende voordelen welke de rechthebbenden op het gebied van de farmaceutische leveringen en de tandprothesen bekomen, worden gegarandeerd door de Kas der Sociale Solidariteit.

kas der vergoedingen

Hoofdzakelijk gestijfd door de Maatschappij en, bijkomstig, door bijdragen van gepensioneerden (voor de begrafenisvergoedingen) draagt ze de vergoedingen voor ziekte en verwonding, de vergoedingen voor begrafeniskosten bij overlijden van een bediende in werkelijke dienst of van een gerechtigde op een overlevingspensioen, alsmede de uitgaven die het gevolg zijn van verzorging verstrekt aan de slachtoffers van een arbeidsongeval.

kas der sociale solidariteit

Gestijfd door bijdragen van de bedienden en gepensioneerden en door een gelijkwaardige bijdrage van de Maatschappij, garandeert ze de bijkomende voordelen die niet door de andere kassen gedekt worden.

Oggericht in een geest van solidariteit en gestijfd door een gelijke bijdrage van de werknemers en van de Maatschappij, vervult ze een drievoudige rol. Eerst en vooral garandeert ze, als verlengstuk van de Kas der Geneeskundige Verzorging, het behoud van de voordelen die niet overeenstemmen met dit van het wettelijk stelsel van ziekteverzekering. Bij wijze van solidariteit, overigens een facet van haar opdracht, financiert ze de sociale hulp, de hulp aan gehandicapte kinderen en aan bejaarden. Ten slotte draagt ze bij tot de vakantie van de kinderen, de kantine, de organisatie van de vrijetijd en verleent ze een gift aan de bedienden ter gelegenheid van hun pensionering.

Laten we hier nog wijzen op een recente ontwikkeling van de sociale solidariteit die de verhoging ten laste heeft genomen van het persoonlijk aandeel dat de rechthebbenden dienen te betalen als gevolg van de bezuinigingsmaatregelen die de regering vanaf 1 januari 1975 op het stuk van de wettelijke ziekteverzekering getroffen heeft, terwijl ze anderzijds nieuwe voordelen toekende.

de toekomst

De SW, die vóór 30 jaar werden opgericht, wilden van meet af meer voordelen bieden dan het wettelijk stelsel. Trouwens, ze hebben steeds meer gegeven dan het wettelijk minimum.

De onlangs getroffen maatregelen tonen aan dat ze hun heilzame taak wensen voort te zetten: nl. bijstand te verlenen bij ziekte en tegenslag.

evolutie en ontwikkeling van de sociale werken

1929

kas der sociale verzekeringen

rechthebbenden

Personeel en gepensioneerden met uitsluiting van de gezinsleden

bijdragen

Geen bijdragen te betalen door het personeel en de gepensioneerden

geneeskundige verzorging

Tegemoetkoming in de kosten voor geneeskundige verzorging, geneesmiddelen en ziekenhuisverpleging

vergoedingen

Beperkte vergoeding die het loonverlies compenseert te wijten aan afwezigheid wegens ziekte of verwonding

1.7.1945

uitvloeisel van het wetsbesluit van 28.12.44 verplichte sociale zekerheid

rechthebbenden

Uitbreiding van de voordelen tot de gezinsleden van de bedienden

bijdragen

Bedienden : 8 % van de globale bezoldiging (inbegrepen de bijdrage voor de Kas van Weduwen en Wezen)
Speciale bijdrage van de Maatschappij om de kosten van de afwezigheidsvergoedingen te dekken

geneeskundige verzorging

Algemene geneeskunde : tegemoetkoming tot 75 % van de wettelijke tarieven

Gespecialiseerde geneeskunde : tegemoetkoming tot 100 % van de tarieven
Terugbetalingen die voor bepaalde verstrekingen hoger zijn dan de wettelijke regeling

Ziekenhuisverpleging : terugbetaling tot 100 % (aangenomen inrichtingen)
Beperkt persoonlijk aandeel voor een ruime keuze van de farmaceutische leveringen
Toepassing van het derde betalerssysteem met de apothekers

1.3.1946

oprichting van de kas der sociale diensten en van een kas voor sociale solidariteit

rechthebbenden

Uitbreiding van de voordelen tot de gezinsleden van de gepensioneerden

bijdragen

Gepensioneerden : 1,5 % van het pensioenbedrag

vergoedingen

— Vergoedingen gelijk aan 100 % van het loon gedurende 6, 9 of 12 maanden naargelang de bediende minder dan 20 jaar, van 20 tot 30 jaar of meer dan 30 jaar dienst telt

— Na die termijnen wordt de vergoeding beperkt tot 75 %
— Vergoeding voor begrafeniskosten gelijk aan een maand brutobezoldiging
— Borstvoedingsverlof

solidariteit

— **Invoering van de eerste voordelen van de Sociale Solidariteit**
— Sociale hulp, verblijven in tehuizen, vakantie voor kinderen, sport en vrije tijd
— Voorschotten zonder borg
— Maaltijden
— Voorkoming van ongevallen

augustus 1948

oprichting van de kas der sociale werken

bijdragen

Verhoging van de bijdrage van het personeel van 8 tot 8,5 % en van die van de gepensioneerden van 1,5 tot 2 % (1.1.1962)

vergoedingen

Vergoeding voor begrafeniskosten van een gerechtigde op een rustpensioen daarmee gelijkgestelde, gelijk aan een maand brutopensioen met maximum van 10 000 fr. (1.7.1958)

1964

wet van 23.12.63 (op de ziekenhuizen)

geneeskundige verzorging

Invoering van een normale prijs van de verpleegdag die het kosteloos verblijf garandeert

Aanpassing van de terugbetalingen aan de wettelijke regeling

Kosteloze verzorging voor de WIGW

wet van 9.8.63 op de ziekten en invaliditeitsverzekering

1969

vergoedingen

De vereiste dienstanciënniteit voor het bekomen van de vergoedingstermijnen van 9 en 12 maanden wordt van 20 en

30 jaar op 15 en 25 jaar dienst teruggebracht. Na die termijnen wordt de vergoeding verminderd tot 80 %

1.1.1970

**oprichting van het fonds
der sociale werken met
drie autonome kassen
kas I : geneeskundige
verzorging
kas II : vergoedingen
kas III : sociale solidariteit**

bijdragen

Aanpassing van de bijdragen voor de Kas voor Geneeskundige Verzorging aan de bijdragen van het Staatspersoneel (invoering van een afhoudingsgrens)
Toelage van de Staat aan Kas I
De Maatschappij neemt de quasi-totale uitgaven van de Kas der Vergoedingen op zich. Voor de Solidariteit storten het personeel en de gepensioneerden, evenals de Maatschappij, een gelijkwaardige bijdrage.

geneeskundige verzorging

De Kas voor Geneeskundige Verzorging garandeert gelijkwaardige tegemoetkomingen met die van de particuliere ziekenkassen.

solidariteit

Uitbreiding van de voordelen :

- Tegemoetkoming in de verblijfkosten in een rusthuis of tehuis voor herstel
- Tegemoetkoming in de kosten van vervoer per ambulance
- Vergoeding voor ziekenhuisverpleging
- Tegemoetkoming in de huurprijs van klein medisch materieel
- Terugbetaling van tandprothesen voor rechthebbenden van minder dan 50 jaar.
- Vergoeding van 5 000 fr. bij overlijden van de echtgenote
- Hulp aan gehandicapten en bejaarden
- Gift ter gelegenheid van de pensionering
- Medaille aangeboden aan de gedecoreerden

1972

**nieuw reglement van de
rechthebbenden**

rechthebbenden

Aanpassing van de voorwaarden aan de wettelijke bepalingen :
— Afschaffing van het maximumbedrag van 1 750 fr. inkomsten voor de personen ten laste
— Versoepeling van de aannemingsvoorwaarden

- Aanneming van de zelfstandigen voor de kleine risico's zonder betaling van een bijdrage
- Behoud van de echtgenote die meer dan 15 jaar aansluiting telt op het ogenblik dat haar wettelijk pensioen ingaat.

1974

1.1.1975

**saneringsmaatregelen door
de regering van de ziekte-
invaliditeitsverzekering**

vergoedingen

Het maximum van de vergoeding voor begrafeniskosten bij overlijden van een

gerechtigde op een rustpensioen of daarmee gelijkgestelde wordt van 10 000 op 21 116 fr. gebracht

bijdragen

Bedienden : Kas voor Geneeskundige Verzorging : 1,8 % van de globale wedde
Kas voor Solidariteit : 0,2 % van de globale wedde
Gepensioneerden : Kas voor Solidariteit : 0,75 % van het pensioen, alleen voor hen die een bijdrage storten in de Kas voor Geneeskundige Verzorging

geneeskundige verzorging

— Verminderde terugbetaling voor raadplegingen en bezoeken van geneesheren
— Persoonlijk aandeel van de zieken in de kosten van een verblijf van meer dan 40 dagen in een verplegingsinrichting
— Verminderde tegemoetkoming van de Kas in de farmaceutische leveringen

solidariteit

— Tenlasteneming van het persoonlijk aandeel van de rechthebbende bij langdurige ziekenhuisverpleging

- Verhoging van de tegemoetkoming der SW voor raadplegingen en bezoeken van geneesheren
- Tenlasteneming van het matigings-ticket bij gewone tandverzorging
- Verhoging van de vergoeding bij overlijden van de echtgenote, van 5 000 tot 7 500 fr.
- Gewaarborgd minimum van de vergoeding voor begrafeniskosten van 10 000 fr. bij overlijden van een gerechtigde op een rustpensioen of daarmee gelijkgestelde
- Verhoging van de gift ter gelegenheid van de pensionering die van 2 000 op 3 000 fr. wordt gebracht
- Gift van 2 000 fr. verleend aan burgerlijk gedecoreerden (25 en 35 jaar dienst)
- Kosteloos vervoer van kanker- en tuberculoselijders of lijdende aan nierinsufficiëntie
- Behoud van het persoonlijk aandeel in de kostprijs van geneesmiddelen